

Rozprava rypadla s uhlím

Klimatičtí aktivisté a aktivistky obsadili hnědouhelný důl. Chod strojů se zastavil, monotónní zvuk ustal. Rypadlo a uhlí mají konečně čas si nerušeně popovídat.

Rypadlo: (povzdechne si) To jsou ale záškodníci. Berou mi práci. Můj pán přijde o hodně peněz. Tohle se nesmí dít, kdybych přestalo rýpat, lidé si nezatopí a prosperita státu bude ta tam.

Uhlí: Však je nech, jednají podle svého svědomí. Chtějí ukázat, že pokud mě lidé budou dál těžit, bude to mít katastrofické důsledky na klima. Energetika se musí ubírat jiným směrem. Jestli pro tebe prosperita znamená prohlubování klimatické změny, potom by bylo dobře, aby byla ta tam.

Rypadlo: O čem to mluvíš? Region je na těžbě závislý.

Uhlí: Kdyby ses, rypadlo, jen trochu zajímalo o to, co se děje za obzorem, zjistilo bys, že region rozhodně díky těžbě nevzkvétá. Mladí odcházejí a staří si mě na chleba nenamažou.

Rypadlo: Tak to ne. Můj pán je šlechetný, dává lidem práci, ale v rozšiřování dolu mu brání vláda. Místo toho, aby zaměstnal další lidi, bude muset horníky propouštět.

Uhlí: No tak vidíš, perspektivu to nemá. A na vládu si nestěžuj. Ona má prsty naopak v tom, že ještě pořád do mě můžeš rýpat. Kdyby raději začala pořádně podporovat obnovitelné zdroje energie, regionu by to pomohlo a já bych mělo konečně pokoj.

Rypadlo: Obnovitelné zdroje? Dovol, abych se zasmálo. Jak by vítr a sluníčko měly regionu pomoci?

Uhlí: Těžba odvádí finance z regionu, putují do kapes uhlobaronů, tvých šéfů. Kdyby místo toho byla výroba energie v rukou místních obcí nebo podniků, peníze by zůstávaly v regionu. Nemluvě o tom, že by místní měli nad výrobou energie větší kontrolu a nemuseli by se strachovat, že jim jednoho dne třeba urýpneš kus kuchyně. Bývalí horníci by mohli najít práci v obnovitelném sektoru.

Rypadlo: To co říkáš, dává smysl, ale má to jeden háček. Obnovitelné zdroje přeci nikdy nemohou pokrýt veškerou poptávku po elektrické energii.

Uhlí: Decentralizované obnovitelné zdroje se mohou přizpůsobit charakteru regionu. Abys mi rozumělo, mohou zkombinovat energii z různých zdrojů tak, aby pokryla celkovou poptávku. OZE nejsou jen vítr a sluníčko, ale třeba i zbytková biomasa ze zemědělské produkce. Nu, soběstačné obce již existují. I u nás.

Rypadlo: No dobře, ale na tohle všechno potřebuješ hodně peněz, kde je chceš brát?

Uhlí: Jak jsem řeklo, stát by měl obnovitelné zdroje energie podporovat.

Rypadlo: Ždímat státní pokladnu se ti zachtělo...

Uhlí: Proč ne? Těžba také ždímat státní pokladnu, a co hůř, velká část financí není reflektovaná v nákladech na moji těžbu a spalování. Ekonomové tomu říkají externality.

Vezmi si například náklady na léčbu respiračních nemocí lidí v regionu, spojených se znečištěním ovzduší emisemi z těžby a spalování.

Rypadlo: Nemůžeš dokázat, kdo má zdravotní problémy kvůli těžbě a kdo by je měl i bez ní.

Uhlí: Statistiky ukazují, že v regionech, kde se těží, mají lidé nepoměrně víc zdravotních problémů. Zdraví navíc jen těžko zpeněžíš. I některé další náklady se nedají penězi vyčíslit. Jak bys přepočítalo na peníze ztrátu biodiverzity spojenou se znečištěním v uhelném revíru? Jak přepočteš na koruny vliv těžby na globální klimatickou změnu?

Rypadlo: Nic počítat nebudu, protože to, co říkáš, se mi vůbec nezdá. Až skončí těžba, můj pán tady udělá krásné jezero. Lidi se tu budou rekreovat, zvířata a tak vůbec se sem vrátí. Všechno bude jako dřív. O „bioreverzitu“ se neboj.

Uhlí: Krajina je nenávratně porušena, co jsi jednou urýplo, už se nikdy do původního stavu nevrátí. Může tu být jezero a některé živočišné a rostlinné druhy se tu zase objeví, ale původní krajina je pryč. Krom toho těžba a spalování fosilních paliv nedopadá jen na místní lidi a přírodu, ale má globální důsledky. Zkrátka doba uhelná by měla mít odzvoněno. Pokud chceme udržet oteplování Země pod 2 °C, na čemž jsme se dohodli v rámci klimatické konference v Paříži, nejméně 80% uhelných zásob musí zůstat v zemi. Já musím zůstat v zemi.

Rypadlo: Copak nechápeš, že ti nikdy nemůžu dát za pravdu? Rýpu, tedy jsem.

Volně inspirováno hnutím Limity jsme my. Dále pak prací Evy Fraňkové o ekonomické lokalizaci a Roberta Thayera o bioregionální ekonomii. Data o uhlí jsem čerpala z vlastních znalostí a z Atlasu uhlí.

Zdroje:

Atlas uhlí, 2015. Heinrich-Boll-Stiftung, Hnutí DUHA, Glopolis, Praha.

Fraňková, E., 2012: *Ekonomická lokalizace v environmentálních souvislostech aneb Produkce a spotřeba zblízka*. Brno, Dizertační práce. Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Katedra environmentálních studií.

Thayer, R. L., 2003: *LifePlace: Bioregional thought and practice*. University of California Press, Berkeley.